

REMONSTRANTSE GEMEENTE ROTTERDAM

15 NOVEMBER 2020

Voorganger: Barbara M. Veenman

Organist: Jos van der Kooy

Welkom

Lied 216: Dit is een morgen

1. Dit is een morgen als ooit de eerste,
zingende vogels geven hem door.
Dank voor het zingen, dank voor de morgen,
beide ontspringen nieuw aan het woord.
2. Dauw op de aarde, zonlicht van boven,
vochtige aarde, geurig als toen.
Dank voor gewassen, grassen en bomen,
al wie hier wandelt, ziet: het is goed.
3. Dag van mijn leven, licht voor mijn ogen,
licht dat ooit speelde waar Eden lag.
Dank elke morgen Gods nieuwe schepping,
dank opgetogen Gods nieuwe dag.

Votum en groet

Gegroet, jij, en jij
Die komt om liefde, om licht
Gegroet jij met je vreugde, jij met de pijn
Waarin wij mensen mensen zijn

Wij dragen deze dienst op aan God
Schepper, Bevrijder, Trooster
De Ene
Die aan het licht wil brengen
De mensen die wij kunnen zijn

Genade zij u en vrede van God onze Vader en van Jezus Christus onze Heer

Amen

Antwoordlied (melodie psalm 134)

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij, open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilt' en strijd;
kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd.
Amen.

Gebed

Vader in de hemel. U hebt ons mensen geschapen en geroepen om hier op aarde tot onze bestemming te komen, om beeld van u te zijn. U hebt in onze harten verlangens gelegd die soms in vervulling gaan, maar vaak ook niet.

Zo verlangen wij naar gerechtigheid. Dat mensen eerlijk en integer tegen ons zijn. Dat er recht geschiede op aarde. Al te vaak wordt dit verlangen stukgeslagen, doordat ons onrecht wordt aangedaan. Of soms zelfs, omdat we zelf een ander onrecht aandoen.

Heer, ontferm u over ons, en geef dat we de droom van gerechtigheid niet vergeten.

Wij verlangen naar verbondenheid. Naar liefdevolle relaties, naar mensen om wie we geven en die om ons geven. Maar soms wordt dit verlangen niet vervuld en voelen we eenzaamheid en vervreemding, ervaren we gebrokenheid en ruzie.

Heer, ontferm u over ons, en geef dat we de droom van verbondenheid niet vergeten.

Wij verlangen naar schoonheid. Schoonheid in de natuur, de kunsten en de muziek. We willen vreugde scheppen in schitterende mensen, in schitterende vergezichten. Maar schoonheid is zo kwetsbaar, en zoveel is inmiddels geschonden en verknoeid.

Heer, ontferm u over ons, en geef dat we de droom van schoonheid niet vergeten.

Wij verlangen naar spiritualiteit. Naar een leven dat diepgang heeft en inspirerend is. Maar soms lijkt alles zo zinloos, en hebben we het gevoel dat we er niet toe doen.

Heer, ontferm u over ons, en geef dat we de droom van spiritualiteit niet vergeten.

Wij vragen u, Heer, geef dat we hier en nu iets mogen proeven van deze dromen. Dat onze dromen weer een beetje werkelijkheid mogen worden.

Amen

Lied 647: Voor mensen die naamloos

1. Voor mensen die naamloos,
kwetsbaar en weerloos
door het leven gaan,
ontwaakt hier nieuw leven,
wordt kracht gegeven:
wij krijgen een naam.

Psalm 22 (Karel Eykman)

Mijn God, mijn God, waarom laat je mij in de steek?

Waarom ben je ver weg nu ik om je schreeuw?

Iedereen die mij ziet, lacht mij uit. Iedereen scheldt op mij en spuugt naar mij.

Als hij zo in God gelooft, zeggen ze, laat die hem dan helpen. Die kan hem toch redden?

Kom haastig om te helpen. Je geeft altijd antwoord. Je bent niet ver weg. Jij kijkt niet neer op wie er ellendig aan toe is. Jij bent dichtbij als iemand je nodig heeft.

Dat zullen ze weten, overal op aarde.

Lied 647: Voor mensen die naamloos

2. Voor mensen die roepend,
tastend en zoekend
door het leven gaan,
verschijnt hier een teken,
brood om te breken:
wij kunnen bestaan.

Ester 1: 10-20

- (10) Op de zevende dag gaf de koning, vrolijk geworden door de wijn, aan Mehuman, Bizzeta, Charbona, Bigta, Abagta, Zetar en Karkas - de zeven eunuchen, die Ahasveros, de koning, persoonlijk bedienden - de opdracht
- (11) om koningin Wasti voor het aanschijn van de koning te brengen, getooid met haar koninklijk diadeem. Hij wilde het volk en de rijksgroten laten zien, hoe mooi zij was. Want zij was een lust voor het oog.
- (12) Maar Wasti, de koningin, weigerde te komen, zoals de koning het haar bij monde van de eunuchen beval. De koning was hevig verontwaardigd en ontstak in ziedende toorn.
- (13) Hij wendde zich tot de wijzen die de tijden kenden: het was namelijk de gewoonte dat de aangelegenheden van de koning werden voorgelegd aan de gezamenlijke wet- en rechtsgeleerden,
- (14) zijn naaste medewerkers, Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena en Memukan, de zeven rijksgroten van Perzië en Medië, die toegang hadden tot het aanschijn van de koning en die de hoogste posten in het koninkrijk bekleedden. Hij zei tot hen:
- (15) 'Wat moet er volgens recht en wet gebeuren met Wasti, de koningin, nu zij niet heeft gehoorzaamd aan het bevel, dat Ahasveros, de koning, haar door de eunuchen heeft laten overbrengen?'
- (16) Daarop nam Memukan het woord, ten overstaan van de koning en de rijksgroten: 'Koningin Wasti heeft niet alleen tegenover de koning misdaan, maar ook tegenover alle rijksgroten en tegenover alle mensen in alle provincies van Ahasveros, de koning.
- (17) Deze geschiedenis met de koning zal namelijk aan alle vrouwen ter ore komen, en dan zullen zij minachtend op hun mannen gaan neerzien. Ahasveros, de koning - zullen zij zeggen - gaf opdracht om koningin Wasti voor zijn aanschijn te brengen, maar zij kwam niet!
- (18) Nog vandaag zullen alle vrouwen van de rijksgroten van Perzië en Medië, die van de geschiedenis met de koningin gehoord hebben, hun mannen, de rijksgroten van de koning, dat laten horen. En daar zal heel wat minachting en ruzie van komen!
- (19) Als het de koning zo behaagt, laat er dan een koninklijke beschikking uitgaan, die geboekstaafd wordt bij de wetten van Perzië en Medië, zodat zij onherroepelijk wordt: dat Wasti niet meer

mag verschijnen voor Ahasveros, de koning, en dat de koning haar koninklijke waardigheid aan een andere vrouw zal geven, die beter is dan zij.

- (20) En als dan het door de koning uitgevaardigde decreet bekend wordt in heel het koninkrijk, dat grote koninkrijk, dan zullen alle vrouwen hun mannen respecteren, van hoog tot laag.'

Terwijl de mannen ondertussen nog even hun aantekeningen voor thuis afronden, wil ik de organist vragen alvast de melodie van het volgende lied in te zetten.

Lied 647: Voor mensen die naamloos

3. Voor mensen die vragend,
wachtend en wakend
door het leven gaan,
weerklinken hier woorden,
God wil ons horen:
wij worden verstaan.

Ester 2: 5-11

- (5) Nu woonde er in de vesting van Susan een jood, die Mordekai heette; hij was de zoon van Jair, de zoon van Simi, de zoon van Kis, uit de stam Benjamin.
- (6) Mordekai behoorde tot de ballingen die uit Jeruzalem door Nebukadnessar, de koning van Babel, waren weggevoerd, tezamen met Jechonja, de koning van Juda.
- (7) Hij was de voogd van Hadassa, ook Ester geheten, die de dochter van zijn oom was en geen vader en moeder meer had. Het meisje was mooi van gestalte en een lust voor het oog. Na de dood van haar vader en moeder was zij door Mordekai als dochter aangenomen.
- (8) Toen het besluit en bevel van de koning bekend was geworden en vele meisjes in de vesting van Susan bijeen werden gebracht, waar ze onder de hoede van Hege kwamen, werd ook Ester naar het koninklijk paleis gebracht en onder de hoede van Hege gesteld, de bewaker van de vrouwen.
- (9) Het meisje viel bij Hege in de smaak en verwierf zijn gunst. Daarom gaf hij haar onverwijld alle dingen die zij nodig had voor haar opmaak en haar voeding. Ook stelde hij de zeven beste slavinnen van het koninklijk paleis tot haar beschikking en bracht haar met die slavinnen naar de mooiste vertrekken van de harem over.
- (10) Ester had over haar volk en haar familie niets gezegd: dat was haar door Mordekai verboden.
- (11) Er ging geen dag voorbij of Mordekai wandelde langs de voorhof van de harem om navraag te doen, hoe Ester het maakte en wat er met haar gebeurde.

Lied 647: Voor mensen die naamloos

4. Voor mensen die hopen,
wankel gelovend
door het leven gaan,
herstelt God uit duister
Adam in luister:
wij dragen zijn naam.

Preek

Het had niet veel gescheeld, of ik had u vanochtend het prachtige verhaal over de joodse Ester, een meisje van eenvoudige komaf dat desalniettemin een compleet volk heeft weten te redden, moeten onthouden. Eeuwenlang heeft de positie van dit boek in de canon, de lijst met gezaghebbende geschriften voor het geloof, namelijk ter discussie gestaan, omdat de naam van God geen enkele keer genoemd wordt in de tien hoofdstukken die het boek telt. Rabbijnen vonden het destijds te heidens, christelijke theologen vonden het later daarentegen weer te joods. We hebben het te danken aan het feit dat het poerimfeest, dat zijn oorsprong vindt in het boek Ester, inmiddels zo was ingeburgerd dat men er eigenlijk niet meer met goed fatsoen onderuit kon om ook dit geschrift dan uiteindelijk toch maar op te nemen in de bundel boeken die wij vandaag de dag kennen als de bijbel. Gelukkig maar, zou ik willen zeggen, want het verhaal is veel te mooi om buiten beschouwing te worden gelaten. En dat God geen enkele rol speelt in dit prachtige verhaal, waag ik te betwijfelen. Maar daarover straks meer.

Het verhaal over de joodse Ester speelt zich af aan het Perzische hof, omstreeks de derde eeuw voor Christus, maar is waarschijnlijk pas anderhalve eeuw later opgeschreven, ten tijde van de Makkabeese opstand. En om de toenmalige heersers niet voor het hoofd te stoten, heeft men het verhaal teruggeschaafd in de geschiedenis. Natuurlijk gaat het verhaal over Ester niet over de Syrische koning Antiochus IV, die de vrome joden in zijn rijk vanwege hun trouw aan de thora vervolgde. Dit verhaal gaat over iemand anders. Die ergens in de verte misschien een heel klein beetje op hem lijkt. Of op de manier waarop hij zijn land bestuurt... hoewel het er allemaal wel verdacht veel op lijkt! En het gaat al helemaal niet over de onderdrukking van het joodse volk en diens trouw aan die ene God, die werkzaam is in het verborgene. Wiens NAAM zo heilig is, dat hij in sommigen situaties zelfs niet eens wordt uitgesproken...

Het was in de dagen van Ahasveros - de Ahasveros, die van Indië tot Ethiopië als koning heerste, over honderdenzevenentwintig provincies in die dagen, toen Ahasveros, de koning, gezeten was op zijn koninklijke troon in de vesting van Susan. In het derde jaar van zijn koningschap richtte hij een feestmaal aan voor al zijn rijksgroten en dienaren.

Met deze imposante woorden neemt het verhaal een aanvang. Tot drie maal toe valt de naam Ahasveros, al is niet met zekerheid te zeggen om welke vorst het hier daadwerkelijk gaat. Desalniettemin valt zijn naam maar liefst drie keer, de overtreffende trap als het ware, om aan te geven dat we hier toch echt met een groot staatsman te maken hebben. En voor wie hier ondanks dat nog altijd niet helemaal overtuigd is van diens grootheid, wordt er ook nog even bij vermeld dat deze Ahasveros maar liefst over honderdenzevenentwintig provincies heerste. Dat is nogal wat, honderdenzevenentwintig provincies! En voor degenen onder u die denken dat dit wellicht een willekeurig getal is, zeg ik er hier nog maar weer eens bij dat getallen in de

bijbel niet geteld, maar verteld dienen te worden. Getallen in de bijbel vertellen hun eigen verhaal. Het getal honderdzeventwintig is namelijk opgebouwd uit de getallen twaalf, tien en zeven. Dat zijn bijbelse getallen. Twaalf is immers het getal van de stammen van Israël, later van de volgelingen van Jezus. Twaalf is het getal van de maanden van het jaar, en de leeftijd waarop een meisje bat mitzwa, dochter der wet wordt. Het getal tien staat voor de woorden van God. In het verhaal van de schepping in het boek Genesis spreekt God exact tien maal uit dat hetgeen Hij geschapen heeft goed is. Het is goed, ja zeer goed. In het boek Exodus worden de tien woorden geïntroduceerd – de tien geboden – en gaat de onderdrukker in Egypte gebukt onder de tien tegenwoorden, beter bekend als de tien plagen.

En het getal zeven tenslotte staat voor de daden van God. Denk maar aan de zeven dagen van de week, waarin de aarde geschapen én geordend wordt.

Twaalf keer tien, en daarbij zeven opgeteld vormt precies het getal honderdzeventwintig. Ahasveros zwaait de scepter over maar liefst honderdzeventwintig provincies. In dat geval is je positie onaantastbaar. Is je wens niet minder dan een bevel. Buig je voor niemand het hoofd.

Loopt dat even anders!

Op de zevende dag gaf de koning, vrolijk geworden door de wijn, zijn zeven bedienden de opdracht om koningin Wasti voor het aanschijn van de koning te brengen, getooid met haar koninklijk diadeem.

En ondanks het feit dat koning Ahasveros toch heus heel belangrijk was – hij had immers een grote kroon op zijn hoofd en tal van ministers om zich heen verzameld om het desgewenst nog eens te bevestigen – gaf de koningin mooi niet thuis. Haar naam mag dan wel ‘de begeerde’ betekenen, maar kennelijk was deze gemoedstoestand niet geheel wederzijds. En waarom ook zou van een vrouw verwacht mogen worden zich willoos te onderwerpen aan een vernederende vleeskeuring door honderdzeventwintig paar vreemde ogen? Met koninklijke waardigheid weigert ze om haar naaktheid te tonen... daarmee onbedoeld de koning in zijn hemd zettend!

Na wat besmuikt gegniffel doet dan toch de nuchterheid weer zijn intrede. Er dient immers wel gewaakt te worden voor het behoud van de mannelijke waardigheid. Stel dat iedere vrouw straks zomaar tegen de wensen van haar man ingaat, dan doet straks niemand thuis nog de vaat en wordt er geen stofzuiger meer ter hand genomen! Hier dienen passende maatregelen getroffen te worden. In de wetten van Meden en Perzen – zeg maar, de wetten die met onuitwisbare, rode inkt worden geschreven – wordt vastgelegd dat koningin Wasti niet meer mag verschijnen voor de koning, en dat deze haar koninklijke waardigheid aan een andere vrouw zal geven, die beter is dan zij.

Die beter is dan zij...

Harde woorden, die een verre echo lijken te zijn van de woorden die Saul, de Benjaminit, destijds van de profeet Samuël te horen had gekregen toen hij nagelaten had af te rekenen met koning Agag, de Amalekiet.¹ Ook Saul zou niet langer koning zijn. En voor wie zich afvraagt, of het niet juist nobel was geweest van Saul om een vijandelijke koning het leven te sparen, dient zich te realiseren dat de Amalekieten symbool staan voor al diegenen die zich meedogenloos trachten te verrijken ten koste van de meest kwetsbaren in de samenleving. Zo

¹ 1 Samuël 15

waren het de Amalekieten geweest die het volk Israël, toen het op de vlucht was uit Egypte, telkenmale in de achterhoede hadden aangevallen, waar zich de meest kwetsbaren hadden opgehouden. De ouderen... de zieken. Niet het feit dat Saul iemands leven had gespaard werd hem kwalijk genomen, maar dat hij verzuimd had af te rekenen met een verderfelijke manier van leven!

En hoewel koningin Wasti in feite aan niets meer schuldig lijkt te zijn dan het bewaren van haar waardigheid, dient zij in dit oude verhaal dan toch het veld te ruimen. De schrijver van dit geschrift heeft namelijk een andere hoofdpersoon op het oog, een onaanzienlijk meisje, afkomstig uit een onaanzienlijk volk. Arme Wasti, ze lijkt haar tijd ver vooruit te zijn geweest. Eeuwen later zullen de rechten van vrouwen met onuitwisbare, rode inkt worden vastgelegd in nieuwe wetten van Meden en Perzen, maar zover is het nu nog niet. Met lege handen verlaat zij het paleis, met niet meer in haar koffers dan haar eigen waardigheid.

Na deze introductie wordt het dan de hoogste tijd om drie nieuwe stukken op het speelbord te plaatsen. Mordekai, Ester, de ster uit ons verhaal, en – ik durf zijn naam hier bijna niet uit te spreken – de verderfelijke Haman, de Agagiet. U hoort het goed: Haman, de Agagiet. Een nakomeling van koning Agag, de Amalekiet. Dat belooft uiteraard niet veel goeds! In contrast met deze Haman de Agagiet staat daarentegen Mordekai, evenals koning Saul afkomstig uit de stam van Benjamin. Een joodse man, die samen met zijn nichtje Ester in Perzië manmoedig vast tracht te houden aan de joodse gebruiken. Eigenlijk heet zijn nichtje Hadassa, wat zoveel betekent als mirte, en in de joodse traditie symbool staat voor de joden die de thora weliswaar niet actief bestuderen, maar wel toepassen in het dagelijks leven. Meer zit er kennelijk niet in voor Ester en Mordekai, wier namen misschien wel een beetje doen denken aan de Perzische goden Astarte en Mardoek. Niet eens zo onverstandig gekozen wellicht, wanneer je gedwongen wordt in een ander land te verblijven waarin het hebben van een eigen, afwijkende identiteit nou niet bepaald op prijs wordt gesteld. Het zou immers wel eens verkeerd met je af kunnen lopen wanneer blijkt dat je anders bent, je er eigenlijk niet bij hoort. Om die reden drukt Mordekai Ester dan ook op het hart haar afkomst geheim te houden, wanneer Ahasveros – op zoek naar een nieuwe koningin – alle mooie, jonge meisjes uit zijn honderdzeventwintig provincies uitnodigt voor een flitsdate ten paleize.

Ester had over haar volk en haar familie niets gezegd: dat was haar door Mordekai verboden.

Wat zal er door haar hoofd gegaan zijn, toen Ester de treden van het koninklijk paleis betrad om deelgenoot te worden van een spel waarin zij eigenlijk een ongewenste deelneemster was? Om kennis te gaan maken met de man die wellicht haar echtgenoot zou kunnen worden, maar met wie ze nooit zou kunnen delen wie ze ten diepste was? Waarbij kwetsbaarheid en openheid verstrekkende consequenties zouden kunnen hebben, en zouden kunnen leiden tot uitsluiting... en mogelijk erger?

Wat er precies door Esters hoofd is gegaan zullen we waarschijnlijk nooit te weten komen, maar iemand die wellicht enig licht op deze situatie zou kunnen werpen is de Amerikaanse psycholoog Kipling D. Williams. Uit onderzoek is gebleken dat sociale uitsluiting daadwerkelijk pijn weet te veroorzaken bij testpersonen. Bij mensen die systematisch worden uitgesloten bij een simpel spelletje zoals het overgooien van een frisbee, blijken dezelfde gebieden in de hersenen te worden geactiveerd die ook reageren op fysieke pijn. Sociale uitsluiting wordt door de hersenen dus daadwerkelijk geregistreerd als pijn, die niet te onderscheiden is van bijvoorbeeld een prik in je vinger, of het stoten van je hoofd.

Het zet de protesten van deelnemers aan de black lives matters beweging wellicht in een nieuw perspectief, wanneer we ons realiseren dat sociale uitsluiting niet alleen leidt tot ongelijke kansen, maar ook daadwerkelijk pijn veroorzaakt. Wellicht herinneren sommigen van u zich nog de reacties op de zogenaamde Nashville verklaring van vorig jaar, waarin een aantal orthodoxe broeders stelling meende te moeten nemen tegen de LGBT-gemeenschap. En wie denkt dat dat deze theologische oprisping inmiddels al weer ver achter ons ligt, dient zich te realiseren dat in landen als Polen momenteel met de regelmaat van de klok zogenaamde LGBT-vrije zones als giftige paddenstoelen oprijzen uit de grond. Nog altijd zijn er landen waar onderwijs voor meisjes geen vanzelfsprekende zaak is, en zelfs in die landen waar vandaag de dag meer meisjes dan jongens de weg naar het hoger onderwijs weten te vinden blijkt er nog altijd zoiets te zijn als een glazen plafond.

Hoe Ester zich precies gevoeld moet hebben toen ze het paleis van Ahasveros betrad zal waarschijnlijk nooit helemaal duidelijk worden, maar ik denk dat we ons er zo ondertussen wel een voorstelling van zouden kunnen maken...

Ondanks dat Ester niet kan laten zien wie zij werkelijk is, weet ze zich in korte tijd toch buitengewoon geliefd te maken in het paleis. Hege, de bewaker van de vrouwen, wiens naam – en ik zeg het u hier met enige schroom – ‘hij die mooie koeien bezit’ betekent, kon zijn ogen niet geloven toen hij voor het eerst zijn ogen op Ester liet rusten. Zonder dralen stelde hij haar alles ter beschikking om zich voor te kunnen bereiden op de ontmoeting met de koning. Zodanig was hij van haar onder de indruk, dat hij de zeven beste slavinnen in het paleis aan haar toewees en haar over liet brengen naar de beste vertrekken van het paleis. U hoort het goed, de zeven beste slavinnen in het paleis. Eerder in het verhaal stuurde koning Ahasveros er zeven eunuchen op uit om zijn koningin te halen, om even later met zijn zeven wetsgeleerden te overleggen wat hem te doen stond toen bleek dat koningin Wasti niet van plan was voor zijn stevig aangeschoten hof te verschijnen. Tot drie maal toe valt het getal zeven in de eerste hoofdstukken van het boek Ester. Tot drie maal toe wordt gerefereerd aan het getal dat in de bijbel symbool staat voor de daden van God. Zou hiermee misschien gesuggereerd worden, dat God wel degelijk in het verborgene werkzaam is binnen de geschiedenis van Ester, al valt zijn naam geen enkele keer in dit geschrift?

Het zal ondertussen voor niemand als een verrassing komen dat Ester, die mooi van gestalte was en een lust voor het oog, bij de koning in de smaak valt en wordt uitverkoren om de nieuwe koningin van Perzië te worden. Alle stukken staan nu op zijn plaats om het spel te spellen waartoe zij uitverkoren zijn. Mordekai, de vrome joodse man, Ester, het meisje zonder duidelijke afkomst, en Haman, de vertrouweling van de koning en fervent jodenhater. Want dat Haman de Agagiet een jodenhater is, blijkt al snel in het boek Ester. ‘De grote’ betekent zijn naam, en hij staat er dan ook op dat iedereen in zijn aanwezigheid het hoofd voor hem buigt – zich klein maakt, als het ware – om hem nog net een stukje groter te doen lijken.

Alle dienaren van de koning in de koninklijke poort vielen voor Haman op hun knieën en bogen zich voor hem neer, want zo had de koning het Haman ter ere bevolen.

Haman had niet gelukkiger kunnen zijn, ware het niet dat er telkenmale wanneer hij door de poort van het paleis naar binnen trok er één enkele man weigerde het hoofd voor hem te buigen. Hij had er al eens mensen op uit gestuurd om de onverlaat de regels van het spel uit te leggen, maar kennelijk was de man niet van plan af te wijken van de regels waar hij – samen met de rest van zijn volk – naar leefde.

Maar Mordekai knielde niet en boog zich niet.

Natuurlijk knielde Mordekai niet voor iemand als Haman de Agagiet, die er bovendien ook nog eens zo'n bedenkelijke moraal op na hield. Alleen de Allerhoogste viel een dergelijke eer te beurt.

Ik kan u zeggen, dat deze insteek niet helemaal lekker viel bij iemand als Haman, en het duurde dan ook niet lang eer hij in de tempel het lot – het 'pur' – liet werpen, om een datum te bepalen waarop hij – met instemming van de koning, die blind op zijn raadgever vertrouwde – het probleem van de joodse kwestie voor eens en altijd op zou kunnen lossen. Met onuitwisbare, rode inkt werd de datum genoteerd in de wetten van Meden en Perzen, en in allerijl rondgestuurd naar alle honderdzeventwintig gewesten die het Perzische rijk telde. Joden niet gewent, was de ondertoon in het geschrift, om de ernst nog maar eens te onderstrepen, en ongetwijfeld hoort u hierin reeds het verband met de nog niet eens zo heel ver achter ons liggende geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, waarin het joodse volk amper meer had om zich aan vast te klampen dan juist dit bijbelboek.

Een lichtpuntje in het verhaal is wellicht dat Mordekai, vanwege het verijdelen van een moordaanslag op de koning een beloning ten deel valt. Haman, in de veronderstelling dat de koning hem wil eren voor zijn verdiensten, komt met een prachtige praaltocht op de proppen, maar wanneer hem ter ore komt dat deze bestemd is voor zijn aartsvijand Mordekai en hij zelf ook nog eens verondersteld wordt om deze door de stad rond te leiden vergaat het lachen hem al snel. Boontje komt om zijn loontje, zullen de lachers ongetwijfeld zeggen, maar bij thuiskomst is Haman zo woedend, dat hij terstond een paal van vijftig meter hoog laat oprichten in zijn tuin om daar hoogstpersoonlijk Mordekai, op de dag die door het lot is aangewezen, aan op te kunnen hangen.

Het intermezzo rondom de vernedering van Haman doet me altijd weer een beetje denken aan de zwarte Amerikaanse atleet Jesse Owens, die tijdens de Olympische Spelen van 1936 maar liefst vier gouden medailles in de wacht wist te slepen. Het moet Adolf Hitler, wiens naam net als die van Haman de Agagiet eveneens met een H begint tot razernij hebben gedreven. Waar Hitler de Olympische Spelen als een prachtig middel had gezien om de Arische superioriteit eens goed in de schijnwerpers te kunnen zetten, ging uitgerekend een outcast er met de eer vandoor. Bij de uitreiking van de Olympische medailles was Hitler dan ook in geen velden of wegen meer te bekennen. Geen triomftocht voor Jesse Owens...

Is er dan nog hoop, zult u zich inmiddels afvragen. Kan dit verhaal over een groep mensen die zo in de verdrukking zitten, eigenlijk nog wel goed aflopen? Natuurlijk loopt dit verhaal goed af. Want als Ester, na enig aandringen van Mordekai dan eindelijk haar afkomst onthult, en de koning uitlegt in welk duivels plan zijzelf, haar familie, ja: haar gehele volk is aanbeland, is het spel snel afgelopen voor Haman de Agagiet en wordt terstond een nieuwe wet uitgevaardigd die de moord op Ester en haar volk dient te voorkomen.

Toen sprak Ahasveros, de koning, hij zei tot koningin Ester: 'Wie is die man, waar is die man, die zich zo iets in het hoofd heeft gehaald?' Ester antwoordde: 'Het is een harteloze booswicht, het is Haman, die schurk daar!' En Haman kromp van schrik ineem voor de koning en de koningin.

Tot drie maal toe wijst Ester Haman als de bedenker van de lafhartige moord op een compleet volk aan. Die harteloze booswicht... Haman... die schurk daar! En met deze drievoudige

beschuldiging is het spel uit voor Haman, zijn bedenkelijke plannen én zijn bedenkelijke levenswijze waarin een kwetsbaar mensenleven niets lijkt voor te stellen.

Dit is niet de weg die de God van Israël, die in het verborgene met ons op weg is, voor ogen heeft. Deze God heeft juist oog voor allen, die niet gezien worden. Die altijd maar weer op de tweede plaats lijken te komen. Het verhaal van Ester maakt ons duidelijk dat deze God, zonder dat we er altijd erg in hebben, in het verborgene voor hen doorwerkt, om juist hen recht te doen. Om juist voor de kwetsbaarsten onder ons een gelijkwaardige plaats te bewerkstelligen temidden van zijn schepping. Gedurende de twaalf uren van de dag, en de twaalf uren van de nacht.

Zeven dagen in de week, twaalf maanden aaneen.

Duizend jaar lang, oftewel... in eeuwigheid!

Amen

Orgelspel

Stilte

Dankgebed, voorbeden, stil gebed en gezamenlijk Onze Vader

HEER,

Soms kunnen we ons zo nietig voelen,
in een wereld die zo overweldigend kan zijn.
Voelen we ons niet gezien,
ervaren we niet te mogen zijn, wie we ten diepste zijn.

Het verhaal van Ester laat ons zien,
dat, hoe klein we ons soms ook voelen,
het nooit een uitgemaakte zaak is.
Dat de grote monden,
hoe luid en hardnekkig hun geschreeuw ook klinken mag,
nooit het laatste woord zullen hebben.
Dat wij, ondanks onze eigen kwetsbaarheid
met Uw hulp in staat zijn om het tij te keren.
In staat zijn het goede te doen
en zo een stukje van uw licht door te laten breken in de wereld.

Help ons hiermee, Heer,
ook wanneer wij straks deze kerk weer gaan verlaten
om onze plaats in te nemen in de wereld
temidden van al uw andere schepsels.
Wees een licht voor onze voeten,
opdat wij licht kunnen zijn temidden van Uw schepping.

(Stilte)

HEER,
in de stilte van ons hart vertrouwen wij U toe,

wat hier vanochtend te broos is om onder woorden te brengen.

(Stilte)

Bidden wij gezamenlijk met de woorden, die Uw zoon ons heeft geleerd.

Onze Vader, die in de hemelen zijt.
Uw naam worde geheiligd.
Uw koninkrijk kome.
Uw wil geschiede, gelijk in de hemel also ook op aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
en vergeef ons onze schulden
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid.

Amen

Mededelingen en collecte

Lied 416:1-3

1. Ga met God en Hij zal met je zijn,
jou nabij op al je wegen,
met zijn raad en troost en zegen.
Ga met God en Hij zal met je zijn.

2. Ga met God en Hij zal met je zijn:
bij gevaar, in bange tijden,
over jou zijn vleugels spreiden.
Ga met God en Hij zal met je zijn.

3. Ga met God en Hij zal met je zijn:
in zijn liefde je bewaren,
in de dood je leven sparen.
Ga met God en Hij zal met je zijn.

Uitzending en zegen

Ga dan je weg,
geborgen in de bevende zekerheid,
dat niemand uit dit smal en onvast bestand
van het bestaan zal vallen dan in Gods hand.

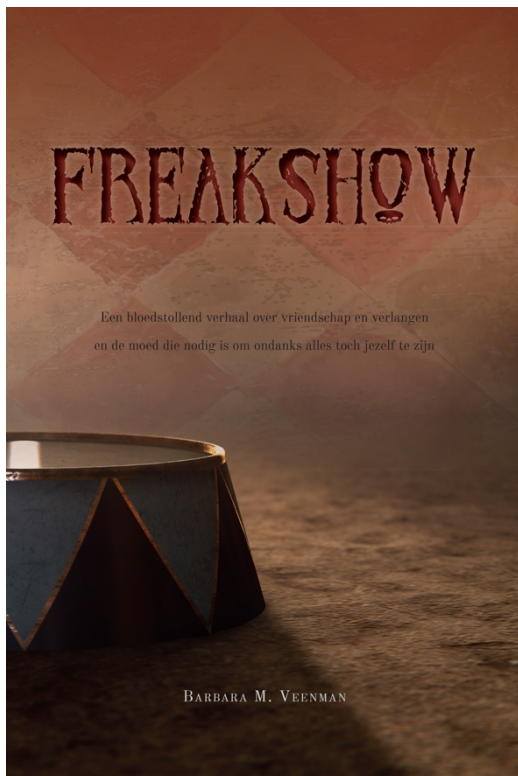
De Schepper zegene u, en behoede u!
De Verlosser doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig!
Zij die troost geeft verheffe Haar aangezicht over u, en geve u vrede!

Amen.

Lied 416:4

4. Ga met God en Hij zal met je zijn,
tot wij weer elkaar ontmoeten,
in zijn naam elkaar begroeten.
Ga met God en Hij zal met je zijn.

Orgelspel

De Nederlandse theologe Barbara M. Veenman (Rotterdam, 1962) schrijft al twintig jaar boeken die lezers in het hart weten te raken. Haar laatste Young Adult-reeks over engelen en demonen leverde haar in de vaderlandse pers de bijnaam 'de Nederlandse J.K. Rowling' op.

Eind 2019 verscheen het laatste boek van haar hand, getiteld 'Freakshow', over een bijzondere groep buitenbeentjes op zoek naar een wonder.

www.barbaraveenman.nl